

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Št. 4.

Maribor, dne 10. januarja 1912.

Letnik IV.

Štajerski Slovenci v dežel- nem proračunu.*

(Piše dr. Ivan Benkovič.)

(Dalje.)

Po analizi deželnega proračuna razkrijemo se-
daj končni efekt, katerega nam poda grafično šte-
vilko! Zastopavanje slovenskega Spodnjega Štajerja
v deželnem gospodarstvu je evidentno; od svote po-
razdeljenih realnih deželnih izdatkov v znesku po o-
kroglo 20.710.000 K je namenjenih za Spodnji Štajer
le približno 3.180.000 K, to je 15,35%, drugim delom
deželo 10.085.000 K, to je 48,70%, celi deželi skupno
pa v najboljšem slučaju 7.445.000 K, to je 35,95%.
Uporabljena deželna sredstva pridejo v dobro Spod-
njemu Štajerju v odstotku, ki se komaj opazi, to je v
16,72%. Za Srednji in za Gornji Štajer se pa upo-
rabi od deželnega budžeta svota čez 15.000.000 K, t.
j. 74,31%, ali skoraj tri četrtine deželnih sredstev,
med tem samo v Gradcu 25,86%, to je ena četrtin-
ka uporabljenih deželnih sredstev. To je veličanske-
ga pomena za pospeševanje obrti in trgovine; kajti
v toliki meri izmetana deželna sredstva segajo glo-
boko v gospodarsko življenje, med tem ko pridejo de-
želna sredstva le v jako pičli meri na Spodnji Šta-
jer. Ostanek deželnih sredstev se porabi nevtrarno,
ali bolje rečeno: ne da se dobro pripisati v prid ka-
kemu posebnemu delu dežele.

Še slabše pa stoji s slovensko kvoto! Od 20
milijonov kron izdanih deželnih sredstev pride edino
le Nemcem v prid 44,97%, slovenskim namenom —
dobre pomnite namenom kot razlika med sredstvi —
pa le 9,90%, ostanek je smatrati kot skupen (nev-
tralen).

Delež obeh narodnosti pri deželnih sredstvih
pa najočitneje kaže veliko nasprotje; na Nemce de-
nar takorekoč dežuje, ker pride 83,81% deželnih iz-
datkov, to je 17.500.000 K edino le Nemcem v prid,
med tem ko pride na Slovence le četrta svota 8,65%,

* Nadaljevanje se je nekoliko zakasnilo; z ozirom na bližajočo
se deželnooboroško zasedanje je članek sedaj posebno aktualen. Sledi
še analiza davčne moči slov. Spodnje Štajerske in reasume slov. zahtev,
katere se opirajo na podatke te razprave.

to je 1.792.825 K in ostanek po 7,54% se pa smatra
kot skupen (nevtralen).

V slovenski kvoti po 1.792.825 K so tudi zapo-
padeni izdatki za slovenski del ljudskega šolstva po
1.139.100 K (deželni šolski fond) in 87.083 K (penzij-
ski fond), skupaj 1.226.183 K. Uvrstitev te postavke
pod deželna sredstva, ki pridejo le Slovincem v prid,
se da iz slovensko-narodnega stališča jako spodbija-
ti, pa vseeno dopustimo to uvrstitev, da nas ne za-
dene očitane, da namenoma znižujemo slov. kvoto.
Če pa prištejemo izdatke za ljudsko šolstvo v znes-
ku po 6.834.600 K s primanjkljajem vred v znesku
po 522.500 K, skupaj torej 7.357.100 K med nevtral-
no (skupne) postojanke, potem se zniža nemška kvo-
ta na deželnih sredstvih za 6.130.917 K in slovens-
ka pa za 1.226.183 K, tako da bi potem znašal čisti
nemški delež 54,22%, in slovenski delež pa le 2,73%
(566.642 K).

Ta kvota je tudi merodajna za razmotrivanje
vprašanja, v koliki meri se ozira na Slovence v de-
želnem gospodarstvu kot na narod, kajti zahtevka za
ljudsko šolstvo je že po svoji naravi nevtralen izda-
tek; ljudska šola mora namreč biti narodna, če ho-
če doseči namen in namestiti se morajo slovenske,
ali najmanj slovensčine večše učiteljske moči; o kak-
šnem vpoštevanju Slovencev se še le lahko govori
pri strokovnih šolah (gospodarska šola v St. Juriju
ob juž. žel.), pri srednjih šolah itd.; ljudske šole pa
ne moremo pripisati na slovenski konto kot dokaz,
da se v deželnem gospodarstvu ne dela Slovincem
nobena krivica. Klar je neizogibna zapoved, se ne
more smatrati za naklonjenost.

Zgoraj navedena končna svota po 566.642 K,
katera predočuje slovenski delež pri deželnih sred-
stvih, se ne da izpodbijati. Sestavljena je iz sledečih
postojank:

1. plača deželnega odbornika 6000 K;
2. eno dvajsetinko deleža pri gradbi cest, ozi-
roma pri subvencioniranju okrajnih cest 50.916 K;
3. dve tretjinki deleža za povzdigo vinoreje K
204.300, polovico tega se pokrije iz državnih prispev-
kov in iz lastnih dohodkov;
4. ena sedminka deleža pri drugih deželnih
kulturnih izdatkih 78.900 K;

Poleg marofa proti večeri leži kastelišče — gra-
dišče. Tu na malen rebrški je sto evenski grad, kak
se še pozna, je bila okolnokolni grada precij široka pa
globoka voda napelana, ki je bila na severni strani
v zvezi z Müricoj, kera se zaj mimo kastelišča pa
marofa teče.

Mürica izteka iz Müre malo više Bunčan —
umetno izpuščena — in teče na severozapadni strani
Bunčan proti Veržeji, na severozapadni strani
Veržeja, kakih 200 korakov dalje, pa gre proti pol-
dnevu in dela pri Veržeju na poldne tri kroge —
ringe — mali kot, srednji kot, veliki kot, lepo geome-
trično napravljeno.

Od Veržeje je tekla Mürica proti Banovcem,
na severozapadni strani.

Od Banovcev je tekla Mürica mimo Grlave, na
južni strani, od Grlave mimo Krištanc, od Krištanc
mimo Šalince, od toda skoz Babinec proti Cvenu. Lo-
vro Janžekovič, župnik verženski.

Pri evenskem marofu se Mürica zasluče kak ka-
ča proti večerni strani, odcot pa nazaj proti južni,
te pa proti Pristavi.

Dere Mürica narase, se v Pristavi tak razlije,
ka je puno vode. Temi pravijo, ka „mak evete“, ki je
znamenje ali grb pristarske vesi.

Mürica ne kakšni potok. To je skopana stru-
ga, punjo pa z Müre napelana voda, za obrambo
kastelišča pred sovražnikom. Za to je proti jugu tak
zasluka, ka je sovražnik mogo dvakrat prek nje,
pa še prek ove vode, ki bla napelana okoli kasteli-
šča, prle kak je prišlo do grada. V toj strugi se še
plavijo krvavi žili naših bogih prednamcev, ki so
jo skopali.

Ka je sovražnika zadrževala, je mogla v tisten
čas teči po Mürici globoka pa bistra voda. Ka blo
tak, nan svedoči tudi to, ka še je zaj dosti široka pa
globoka, če ravno stoletja struge nigče ne trebjo.

Če pa je tak blo, je lahko gnala neke mline,
za to pa sta nan morebiti svedoka Marinčova in pa
Rajhova jama v Grabenci. V Marinčovej jami še
pred štiridesetimi letami nihče ne grünto. Punjo so

5. samo ena stotinka deleža po 74.621 K pri iz-
datkih za izobrazbo;

6. 13 tisočink deleža po 80.105 K pri izdatkih
za dobrodelne in zdravstvene namene;

7. ena dvajsetinka deleža po 45.800 K pri iz-
datkih za deželna zemljišča;

8. ena dvajsetinka deleža po 26.000 K pri dež.
penzijah.

Delež pri deželnih namenih se podvoji pri iz-
datku za ceste, sicer je pa delež ravno tako visok,
kakor oni pri deželnih sredstvih.

Dohodki dežele se torej porabijo več kot za po-
lovico izključno v prid Nemcem, le za 2,73% v prid
Slovincem; ostanek se smatra kot nevtralen, v isti-
ni je pa ta „nevtraliteta“ pomanjkljiva, kakor se je
to dokazalo pri raznih postojankah deželnega pro-
čuna.

Nerazmerje upoštevanja nemških in slovenskih
teženj v deželnem gospodarstvu se najbolj razvidi iz
sorazmerja števil 54,22 : 2,73, s katerimi je ozna-
čeno, da pride od v narodne namene uporabljenih
deželnih sredstev komaj 5% v prid slovenskim tež-
njam pri deželni upravi, deželni kulturi in skrbi za
izobrazbo.

Nestrpnost spodnještajer- skega nemškutarstva in deželni odbor.

Vedno bolj se množijo dejstva, ki spričujejo
nestrpnost nemškutarstva v popolnoma gospodarskih
zaedah. Mrznja te kliče do Slovencev zaslepi mero-
dajne kroge celo v vprašanjih, ki so zgolj gospodar-
skega pomena. Zopet lahko navodemo en slučaj!

Znano je, da je veliki primanjkljaj živinozdra-
vnikov v deželi; vemo tudi, da je približno izmed 54
mest zasadenih le 34. To pomanjkanje živinozdravni-
kov živinorejci nekaterih krajev hudo občutijo. Na
Spodnjem Štajerskem imamo več živinozdravnikov,
ki niti za silo slovenski ne znajo; sedaj pa lahko
pribijemo dejstvo, da nam teh deželni odbor ni na-
stavil iz stvarnih razlogov, temveč le kot osebe, ker

se z ladjo vozili, dere so z vlakom ribe lovili. Tudi
Rajhova jama je bla globoka, pa redila dosti rib.

Od evenskega grada ma ves Cven svoj zač-
tek.

Moja mati, ki so bli živa konfardanca — knji-
ge, v kerih so vse besede sv. pisma zapisane — so
mi pravili:

„V kastelišči so živeli jako vrla pa smilena
grofica. Tota so Meričnjaki, onkraj Mürice proti se-
veri, šenkali“ neki falat zemle, pa jih oprostil go-
spočine. Tota falat zemle, se še zaj imenjuje „Eraj-
šine“. Jedro pravilice je ali resnica. Muričnjak so si
napravili prek mosta malo hižico, tan, kak so za mo-
jih mladih let živeli Rožmaričovi. Most prek Mürice
je sto ravno pred hižoj, ki je v začetki dvajstega
stoletja zgorela, nova pa se je postavila malo više
proti severni strani. Proti kuncu devetnajstega sto-
letja so cesto mimo marofa zravnali, most pa niže
postavili, go še zaj stoji.

Za par let so tista grofica Meričnjakov grünt
neksemi drugemi vrlimi možaki oločili, jin pa so
dali indt še več zemle. Zaj so si Meričnjak napra-
vili hižo tan, ga so Skuhalovi živeli. To sta bli pre
prvi hiši na Cveni.

No ja, vsaka ves se je nekaj začela.

Za mojih mladih let še se je v kastelišči vižo
zidovje. Senčar s Cvena, ki je mejo marof v najem,
je ciglovje zvozjo sebi.

Zadruga je dala okoli kastelišča skopati prili-
čno grabo, v njo je spustila malih krapov, kere so
jin že neče, po noči drugi polovili. Jamarti sobrček,
na keren je grad sto, je zadruga celo poravnala, po-
sadila špargl, pa trtnico napravila.

V evenski občini so se v tisten čas za špargl
posebno zavzeli: Mürsa ga je nasadjo pol pluga, R-
conja eno dlugo pa široko postat, Juško Rajh ga je
mejo tudi dosti. Začetnik šparglna bo Tomaš Pušen-
jak, skrben pa vüčitel na evenski školi. Pošilali so ga v Gradec, pa v druga mesta. Dohili
so na sprotlje lepe peneze za špargl. Kilo ga je ve-
lalo 1 K 60 h.

(Konec sledi.)

PODLISTEK.

Branek in Dolnjigrad.

s posebnim ozirom na „Cvenske travnike“ in „Cven-
ski marof.“

(Dalje.)

Ka se je toti travnik imenovalo „Cvenski travni-
ki“ so stari ljudje tak tolmačili, tudi moja mati so tak
pravili: Negda bo toti travnik resen evenski, dere
pa so Türki v Kastelišči poržili pa zežgali, so od-
pelali na vozev pisme zgrada, kere so na Kosovem
poli zežgali. Med totimi pismomi je bilo pismo, ki je
svedočilo, ka so evenski travniki resen evenski, za
to še majo Cvenari zaj pravico v jesen tan pasti.

Cvenari so smeli na travniki pasti zato, da so
na spoleetje krtovinjake povlačili, s pismom pa bi le
znalo resen drugače biti.

Bijo je log, pun debelega hrastja, kerega so
skos imenovali „Pristarski log“, lastnina pa je bla
Dolnjega grada.

Pa so najšli moj lastni oča pismo v kasi cven-
ske občine, ki je svedočilo, ka je toti log pristarski.
S totin pismom so se Pristarci postavili proti grofi,
ki jin je mogo log povrniti.

Zaj znamo, zakaj so ljudje pravili „Pristarski
log“, zakaj pa so te pravili „Cvenski travniki?“ če
pa se je vse gospoeko pravilo: „To je pranečko.“

Dr. Rosina, Sršen pa Mürsa so ali kupili pol
evenskih travnikov, pa evenski marof. Vsega vkup
170 plügov zemle. Mürsa je prvi kmet na mürskem
poli, ki se je pogospočno. Je modra glava, pa moder
gospodar. Za ženo ma vüčitelca na evenski školi.

Tudi nesterni drugi kmeti so se začeli tedaj
gospočiti.

Sreča bi bla za slovenski narod, da, kak so
gospoeko grajšine prišle v kmečke roke, bi s kmeč-
ke krvi zrasla verna narodna gospoda.

Od goreh imenovanih je kupila evenska zadrü-
ga za bikorejo no mlekarne marof pa petdeset plü-
gov zemle okoli marofa.

so Nemci. V eni zadnjih sej c. kr. kmetijske družbe so se merodajni krogi posvetovali o pomanjkanju živinozdravnikov in sklepali važne sklepe. Tudi ti-le sklepi veljajo zopet samo za nemški del dežele.

Poslanec dr. Verstovšek je pridobil gospoda Alojzija Škofa, ki je prestal meseca decembra izpite za živinozdravništvo, da je takoj vložil prošnjo za izpraznjenost mesta v Marenbergu. Poslanec je pač trdo računal, da deželni odbor te prošnje ne more odkloniti, ker je zares pomanjkanje. Toda prišlo je drugače. Marenberški okrajni zastop, ki je slišal, da bi prišel Slovenec v Marenberg, se je izjavil proti nastavljenju gospoda Škofa. Posilnemški okrajni zastop je s tem zopet jasno dokazal, da mu ni za to, da bi okraj dobil živinozdravnika, temveč on hoče imeti v prvi vrsti Nemca, ki hajla z njimi in deluje v Súdmarki in drugih nemškonacionalnih društvih. Ker bi pa deželni odbor ne mogel zadeve rešiti z odklonitvijo prošnje, so poklicali gospoda Škofa in mu ponudili mesto v Eibiswaldu. Mladi mož ni niti slutil, da so ga izvedli na leč, ker se bo moral intrige teh gospodov spoznati na lastni koži. Seveda je gospod Škof, kar mu nikakor ne zamerimo, podal izjavo, da gre v Eibiswald, kamor ga je nemški okrajni zastop naravnost vabil.

Cela zadeva bi bila ostala tajna, toda razkrinkal je poslanec dr. Verstovšek te mahinacije še pred sejo deželnega odbora v Gradcu, ki se je vršila v pondeljek. O stvari bode gospod poslanec še govoril na drugem mestu. Značilno je le dejstvo, da odklanja renegatska klika Spodnjega Štajerja potrebnega živinozdravnika, ker je Slovenec, nemški okrajni zastop v Srednjem Štajerskem ga pa vabi in ga lepo sprejme v okraj, ker je zadovoljen, da sploh dobi živinozdravnika. Deželni odbor je seveda rad vstregel zahtevi marenberškega okrajnega zastopa in poslal gospoda Škofa v Eibiswald.

Enakopravnost slovenskega jezika pri sodiščih.

Dobre se še spominjamo interpelacije, katero je vložil poslanec dr. Verstovšek radi slovenskih in dvojezičnih tiskovin pri sodiščih na Spodnjem Štajerskem. Kolikor smo izvedeli, nekatera sodišča še sedaj nočejo pošiljati slovenskih tiskovin župnijskim uradom. Župni urad pri St. Vidu na Valdekom je dobil odlok sodišča v Slovenjgradcu, za katerega smo jako hvaležni. Glasi se v prevodu:

Na vlč. župnijski urad

St. Vid.

Z ozirom na zahtevo od 3. jan. 1912, št. 2-3, za dopošiljanje slovenskih tiskovin za naznanila mrličev in nezakonskih otrok se naznanja, da predsedstvo nadsodišča oddaja sodiščem le nemške tiskovine in je z odlokom leta 1909, št. 8887 22-9, sodiščem z zažuganjem disciplinarne preiskave prepovedalo, glede teh tiskovin delati kake spremembe.

C. kr. okrajno sodišče Slovenjgradec, dne 4. 1. 1912.

Podpis nečitljiv.

Zopet en dokaz za to, kar je rekel med drugim poslanec dr. Verstovšek v znanem govoru o naših sodnijskih razmerah (po stenografičnem zapisniku): „Tako korumpira objektivnega in poštenega moža docela sistem, ki je narekovan od zgoraj.“ Torej predsedstvo nadsodišča je prepovedalo rabiti slovenske tiskovine in še več, zažugalo je sodnikom z disciplinarne preiskave, če jih izroči župnijskim uradom. Sedaj vendar enkrat poznamo naslov, na katerega se bomo obrnili v tej zadevi. Pred 10 leti so uradi dobivali slovenske tiskovine. Zdaj pa naj Slovenci vtaknemo mirno v žep odloke nadsodišča, ki kršijo naravnost temeljne zakone. Radovedni smo, kako se bo rešilo to vprašanje, kakor izvemo, gre poslanec dr. Verstovšek do zadnje najvišje instance, da izvojuje slovenskemu jeziku enakopravnost.

Shodi.

Šmarje pri Jelšah.

Poslanec Verstovšek je priredil v nedeljo dne 7. t. m. političen shod. Razlagal je številnim kmečkim volilem krivice spodnještajerske „pastorke“, zamenjanje nas Slovencev v vsakem oziru. Pojasnil nam je nove predloge deželnega zbora glede zvišanja deželnih doklad, učiteljskih plač, bolnišnice in. Raztolmačil nam je sedanje stanje deželnega zbora in vprašal, ali naj naši poslanci vpricho vsega tega obstrukcijo nadaljujejo ali ne.

Volilci so viharno odobraval in burno zahtevali obstrukcijo.

Sprejeli sta se enoglasno resoluciji proti povišanju deželnih doklad in učiteljskih plač.

Laški trg.

O lepo uspelem shodu zadnje nedelje smo prejeli od druge strani še naslednje poročilo:

V nedeljo dne 7. januarja se je vršil v Laškem trgu političen shod, sklican od Katoliškega političnega društva za laški okraj, ob ogromni udeležbi zavednega ljudstva. Shodu je predsedoval predsednik Katoliškega političnega društva, gospod Jože Lapornik, kmet v Ložah.

Prvi je govoril naš deželni poslanec gospod F. Pišek o deželnem zboru. Med govorom gospoda

poslanca je ljudstvo glasno odobraval njegova izvajanja, in pri vprašanju, ali naj poslanci vstrajajo v boju za pravice slovenskega kmečkega ljudstva, to je, da obstruirajo, če deželnozborska večina ne ugotovi opravičenim zahtevam, se je ljudstvo soglasno izreklo za obstrukcijo.

Drugi govornik, državni poslanec dr. Benkovič, je najprej tudi govoril o deželnem zboru, še posebno o zahtevah učiteljskega stanu, nadalje pa o državnem zboru. Škoda, da niso bili navzoči liberalni učitelji, da bi bili slišali, kakšno mnenje ima naša ljudstvo o tem.

Častiti gospod župnik Čašl od Sv. Lenarta je v šaljivem govoru omenjal laži naših ljubih nasprotnikov v draginjskem vprašanju, in predlagal, naj se našim poslancem izreče zaupanje. Našim deželnim poslancem se naroča, naj vstrajajo v boju za naša pravice.

Predsednik gospod Lapornik je v zaključnem govoru izjavil v imenu kmetov laškega okraja: Le vstrajajte v boju! Mi smo za vami in če se tuči res razpusti deželni zbor, ob novih volitvah vam bomo pa še v obilnejši meri izkazali svoje zaupanje!

Veliko odobravanje navzočih je sledilo tem besedam.

Po shodu se je vršil občni zbor Katoliškega političnega društva. Za predsednika je bil izvoljen častiti gospod Franc Čašl, župnik pri Sv. Lenartu, ker se je dosedanji predsednik gospod Lapornik odpovedal zopetni izvolitvi.

Želimo, da bi društvo priredilo več shodov po okraju, na katere naj bi povabilo poslance. Tudi za razna volitve naj bi se bolj zanimalo, posebno pa še za občinske volitve. Naša nedelavnost je kriva, če zmagajo kje nasprotniki, to nam kaže slučaj Loka. Društvo naj bi agitiralo tudi za časopise, na primer za „Stražo.“ Na delo tedaj, kar resni so dnevi, a delo in trud naj Bog blagoslovi!

Rajhenburg.

Shod političnega društva „Sava“ v Rajhenburgu dne 6. t. m. se je vrlo obnesel. Zborovalci so izrekli popolno zaupanje naši stranki in navzočima poslancema gospodu dr. Jančoviču in gospodu dr. Benkoviču.

Prvi je poročal o obstrukciji v deželnem zboru, drugi o delovanju državnega zbora. Za govornikoma se je izrekla za lepa govora prisrčna zahvala.

Sklenile so se soglasno sledeče resolucije:

1. Mnogoštevilni slovenski zborovalci Kmečke zveze v Rajhenburgu odobravajo postopanje poslancev Slovenske kmečke zveze. Izrekajo jim svoje zaupanje in jih prosijo, da vstrajajo v obstrukciji, dokler ohola nemška večina ne bo uvidela tudi svojih dolžnosti do slovenskega naroda na Štajerskem in dokler ne bo upoštevala njegovega stremljenja v gospodarskem, narodnem in kulturnem oziru.

2. Volilci, zbrani v Rajhenburgu, nasprotujejo temu, da c. kr. kmetijska družba v Gradcu ni hotel videti velikanske bede in revščine slovenskega ljudstva, povzročene vsled suše, in da ni hotela o pravem času skrbeti, da bi se neugodnim razmeram prišlo na pomoč.

3. Ob enem se pa tudi ugovarja proti postopanju c. kr. kmetijske družbe, ki noče priznati slovenske barve za kranjsko deželo in s tem za vse slov. pokrajine, pač pa pozna veleizdajalsko vsenemško črno-rudečo-žolto zastavo.

Dr. Šusteršič deželni glavar kranjski.

Na mesto odstopivšega deželnega glavarja pl. Sukljeja je imenovan za deželnega glavarja kranjskega državni in deželni poslanec, dr. Ivan Šusteršič. Tozadevno telefonično poročilo „Slovenca“ od dne 8. t. m. še dostavlja:

„To imenovanje se je izvršilo, ker je dr. Ivan Šusteršič faktični vodja velike S. L. S. — Dr. Ivan Šusteršič svojega državnozborskega mandata ne odloži in ostane tudi nadalje voditelj parlamentarne delegacije V. L. S.“

Nas je vest presenetila. Vemo, da bi kranjska dežela rada imela za svojega glavarja moža tolikih zmožnosti, kakor je dr. Šusteršič, čestitamo kranjskim somišljenikom, da so dobili našega najodličnejšega in najposobnejšega voditelja za svojega glavarja, toda želimo in smo uverjeni, da bo to imenovanje samo mimoidoče. Dr. Šusteršič je nenačrtnostljiv kot voditelj vseslovenske parlamentarne delegacije v državnem zboru. Tu se vrše sedaj velevažni, odločilni dogodki, naša delegacija stoji v težkem boju in nujno rabi tako dalekovidnega in spretnega moža in izurjenega parlamentarca, kot je dr. Šusteršič, za voditelja. Vse druge stranke stoje pripravljene s svojimi najzmožnejšimi možmi, da izidejo zmagonosno iz sedanjega zamotanega položaja, a mi naj bi ne imeli več čleaga dr. Šusteršiča, vseh njegovih izrednih moči v areni dunajske zbornice. Somišljeniki na Kranjskem nam morajo že pritrditi, če pravimo, da se nam zde bližnji časi za usodo Jugoslovancev tako odločilni, da smo pomirjeni samo tedaj, če vidimo dr. Šusteršiča z vsemi njegovimi silami na čelu naše parlamentarne delegacije. Zato izražamo še enkrat upanje, da je sedanje imenovanje samo mimoidoče. Za dr. Šusteršiča je Kranjsko premalo, njega rabi cela Slovenija.

Politični pregled.

Nova namestnika.

Vodja dalmatinskega namestništva, bivši okrajni glavar mariborski, grof Marij Attems, je imenovan cesarskim namestnikom v Dalmaciji.

Vodja okrajnega glavarstva v Bregencu Rud. grof Meran je imenovan dvornim svetnikom in je prevzel deželno vodstvo Bukovine.

Državni zbor.

Avstrijski državni zbor začne sredi tega meseca zopet svoje delo. Dne 15. t. m. bo zboroval pododsek socialno-političnega odseka in sicer odsek za industrijalne in obrtne zadeve.

Deželni zbori.

Uradna „Wiener Zeitung“ razglasa, da so sklicani deželni zbori za Gališko, Solnograško, Koroško in Goriško na dan 11. t. m., za Trst na 15., za Tirolsko in Štajersko na 16., za Predarlško na 22. in za Dalmacijo na 24. t. m.

Do sedaj so že sklicani deželni zbori za: Nižje-Avstrijsko, za Kranjsko, za Moravsko in za Šlezijo.

Niso pa sklicani deželni zbori za Češko, Istro in Bukovino.

Nov angleški Gibraltar.

Neka depeša poroča, da so zasedli Angleži polotok Sinai. Sinai so smatrali vedno za sueški Gibraltar, zato so ga Angleži sedaj tudi zasedli. Predvidni Angleži zgrade na polotoku Sinai baje močne trdnjave.

Goriški deželni zbor.

Spričo zasedanja goriškega deželnega zbora, ki je sklican na dne 11. t. m., so poslanci italijanske katoliške ljudske stranke svoje mandate v deželnem zboru korporativno odložili. Liberalni slovenski poslanci so pa sklenili, da se zasedanja ne udeleže, in utemeljujejo ta korak s tem, da je večina razveljavila pravilno pridobljene mandate manjšine. Kakor videti, je zmeda na Goriškem velika.

Srbija.

Podpredsednik državnega sveta in bivši ministrski predsednik Pera Velimirovič je dne 6. t. m. po noči umrl. Bil je 64 let star.

Portugalsko.

Na Portugalskem preganjajo cerkev. Glasom časnikarskega poročila iz Santarema je zastražilo tatnošnja cerkev 20 vojakov, ki so uklenili 33 duhovnikov, ker so baje nameravali vprizoriti neko zaroto proti strahovladu.

Amerika.

Po smrti predsednika Estrada vlada v ameriškanski republikli Ecuador prava anarhija. V glavnem mestu Quito je prevzel vlado finančni minister, general Leonidas Plaza. General Montero v Guayaquilu se je proti njemu uprl in prekinil železniško zvezo z glavnim mestom Quito. V Guayaquilu prša-kujeje ameriškansko topničarko. V severnih provincah Manavi in Esmeraldas je prevzel vlado Flavio Alfaro, nečak prejšnjega predsednika. Trgovina v pristaniščih Manavi, Bahio de Saraguest in Esmeraldas sedaj popolnoma počiva. Položaj je potemtakem jako resen.

Predsednik Taft je izdal proklamacijo, da se sprejema Novo Mehiko kot sedemindeseta država v zvezo Zedinjenih držav severne Amerike.

Rusija.

V zadnjem času se je izvršilo v Petrogradu nebroj hišnih preiskav pri profesorjih, odvetnikih, zdravnikih in dijakih, ker so baje prišli na sled neki zaroti, ki je bila naperjena proti carju.

Kitajsko.

Dr. Sunjatsen je izdal manifest vsem prijateljskim državam, v katerem razlaga, da je bila odstranitev mandžurske dinastije v interesu dežele neizogibna. Manifest obširno utemeljuje obtožbo dinastije in pravi, da hoče republika spoštovati vse pogodbe, dolgeve in mednarodne zaveznosti, ki so bile pod mandžursko dinastijo sklenjene s tujci in z zunanjimi državami pred revolucijo, da pa ne bo priznala pozneje od dinastije sklenjenih. Manifest obljubuje tujcem varstvo osebe in imetja.

Republikanska vlada namerava reformirati civilno in kazensko pravno postopanje, rudniško pravo, upravo in finance, odpraviti omejitve trgovine in zjamčiti versko svobodo. Mandžuram, ki se ne zažrejujejo sovražno, se jamči za pravno enakost in za varnost.

Republikanska vlada se je konstituirala po vzoru vlade v Zedinjenih državah severne Amerike.

Raznoterosti.

Razpisana služba. V Slov. Bistrici je pri c. kr. okrajnem sodišču razpisano mesto pisarniškega pomočnika. Prošnje do 10. t. m.

Iz šole. V zadnji svoji seji je deželni šolski svet podelil oblastveno dovoljenje nemški šoli v Vuzenici, ki jo je ustanovil nemški šulterajn. Torej že zopet ena nemška mučilnica več! — Nadalje je bil imenovan provizorični učitelj na Sladkigori, Herman Čerino, stalnim učiteljem istotam. — Definitivna učiteljica v Artičah Marija Furko je imenovana učiteljica na trirazrednici v Šmartno na Pohorju. — Trirazrednica v Dolu se je razširila v štirirazrednico.

Sv. oče in katoliško ženstvo. Dne 8. t. m. je sprejel papež odposlanstvo organiziranih italijanskih katoliških gospa. Pri izročitvi udanostne adrese so sv. oče rekli, da so vselej z zadovoljstvom zasledovali razširjenje organizacij za opravljanje del usmiljenja, temeljelih na verski podlagi.

Jezikovni boj v Dalmaciji. Glasom časnikarskih poročil je nastal povodoma novačenja jezikovni spor med zastopnikom vlade in zastopnikom občine dr. Trumbićem; poslednji je zahteval, da se mora zapisnik o naboru v smislu jezikovnih naredb, ki so postale s 1. prosincem 1912 pravomočne, napraviti v hrvaškem jeziku. Vlada zastopnik je pa zavzel stališče, da so iz teh jezikovnih naredb izvzete vojaške oblasti, ker ni iste sopolpisal brambovski minister. Dr. Trumbić je nato podal izjavo, da občina — mesto Split — ne pošlje nobenega zastopnika v naborno komisijo. O dogodku so obvestili namestništvo, da isto posreduje v sporni zadevi.

Deželni zbor. Na dnevnem redu prve seje dne 16. t. m. je volitev zapisnikarjev in verifikacijskega odseka.

Dr. Kukovec je dobil po poročilu „Slovenskega Naroda“ na shodih v Vranskem in St. Juriju ob juž. žel. zaupnico. Nas ne briga veliko, komu izrekajo liberalci zaupnice. Če se jim zdi vredno, da jih vodi mož takih možnosti in takega delovanja, kot je dr. Kukovec, prosto jim. Mi smo hoteli govoriti o nečem drugem. V istem poročilu, ko se govori o zaupnicah dr. Kukovec, pravi „Slovenski Narod“ tudi, „da so se naši poslanci pokazali, da so za stvarno delo v štajerskem deželnem zboru nezmožni.“ Zagovarjati možnosti naših poslancev napram liberalcem ne smatramo za potrebno. Vsi naši volilci vedo, kako stvar stoji, kako se naši poslanci res močijo boriti za pravice slovenskega ljudstva. Pribijemo samo: O možnostih dr. Kukovca pri političnem delu ne vemo mi ničesar. Mogoče pa vedo kaj povedati o njegovih možnostih gotovi kozolci.

Dr. Tavčar potrjen. Izvolitev dr. Tavčarja županom ljubljanskim je cesar potrdil. Novi župan bo še ta teden zaprisežen.

Zenska 40 let v državni službi. V trgovski in obrtni komori na Dunaju se je dne 7. t. m. obhajala slavnost 40letnice, odkar je bil dovoljen vstop ženskam v državno službo. Osredotočena je bila slavnost na pošto uradnico gospodično Bart, ki je še službuje od vseh tistih, ki so bile pred 40 leti imenovane provizoričnim telegrafistinjam. Minister trgovine pl. Rössler je imel pozdravni nagovor; poudarjal je, da opravlja ženska državno službo ravno tako zvesto, kakor je ona zvesta članica obitelji. Iz province je došlo mnogo brzogovornih pozdravov k tej slavnosti.

Štajersko.

Maribor. Društvo nemških učiteljev in učiteljic za mariborsko okolico je sklenilo izstopiti iz vseh društev, torej tudi iz Südmarke in nemškega Schulvereina. To je izvršitev znanega graškega sklepa učiteljev.

Hoče. V nedeljo dne 14. t. m. po večernicah bo pri gospodu Jožetu Rojku shod, na katerem se bo razpravljalo o Orlu. Pride iz Maribora gospod dr. Verstovšek. Hantje, pridite v obilnem številu, polkajte, da se ne bojite nikogar! Na zdar!

Ruše. Kam plove čas? Nekdaj slavne Ruše so pod krutim liberalizmom postala tudi socialdemokracije! Nečuvno je to dejstvo, a se jo je na praznik dne 6. t. m. popolnoma po ruščekarskem načinu pribilo. Mednarodni socialni demokrati so ta dan stopili na plan. Ob ustanovnem shodu podružnice J. S. Z. je bil pa tudi nastop liberalcev sramotilen za Ruše. Zlasti moramo še obojati, da so Smolničani poslali na shod svojega nepoklicanega župana gospoda V. Glaserja, katerega so potem sociji izvolili za svojega predsednika in zagovornika tovarnarjev. Gospod V. Glaser! Uljudno Te vprašamo: So te volili občani ali socialdemokrati?! Drznost liberalstva presega že vse meje!

Ptuj. Kmetijska podružnica za ptujsko okolico ima v nedeljo dne 21. t. m., predpoldne ob 9. uri, v prostorih gospoda Zupančiča v Ptuj svoj prvi letošnji občni zbor po sledečem vsporedu: 1. Poročilo predsednikovo, tajnikovo in blagajnikovo o delovanju podružnice v minulem letu. 2. Volitev dveh pregledovalcev radi pregleda računov. 3. Pobiranje udnine in sprejem novih udov. 4. Odobrenje računov. 5. Volitev odposlancev k občenemu zboru c. kr. kmetijske družbe v Gradcu. 6. Določitev predlogov za občni zbor v Gradcu. 7. Razni predlogi in nasveti. — Vse ude kakor tudi neude, ki se za stvar zanimajo, vabimo k mnogoštevilni udeležbi. Da se izognemo sitnostim, opozarjamo, da je glasom pravil vsak tudi za letošnje leto ud in dolžan poravnati udnino, kdor se ni tri mesece pred novim letom odpovedal biti ud. — Odbor.

Ptuj. Tržno poročilo. Živalski sejm dne 2. t. m. in svinjski sejm dne 3. t. m.: Prignalo se je 160 konj, 690 goved in 770 svinj, vse dobre pasmi, po največ iz ptujske okolice. Cene z ozirom na dobro blago nizke, radi česar se je tudi vse poprodalo. — Sejm za meso in slanino (špeharji) dne 5. t. m.: Prišlo je na sejm mnogo špeharjev in precej veliko tujih kupcev. Cene: prva slanina (špeh brez kože) K 1.60 do K 1.64, mast K 1.64 do K 1.76, pleča K 1.30 do K 1.40, hrbtenica K 2.— do K 2.20, meso za klobase K 1.60 do K 1.70. — Prihodnji sejm za svin-

je bo dne 10. t. m., prihodnji svinjski sejm dne 16. t. m. Sejm za meso in slanino je vsak petek. Bržkone se bo na ta sejm pripeljalo precej blaga, za to bo ugodna kupna prilika.

Sv. Jakob v Slov. goricah. V nedeljo dne 21. t. m. po večernicah ima naše slovensko izobraževalno društvo svojo redno zborovanje. Govorit pride Fr. Žebot iz Maribora.

Celje. Za prvo zasedanje porotnega sodišča je bil imenovan predsednikom dvorni svetnik dr. Maks Bouvier, namestnikoma pa Franc Garzaroli in dr. Roschanz.

Celje. Dne 6. t. m. je bila vprizorjena pri „belem volu“ igra „Divji lovec“, ki se je rešila z zelo dobrim vspehom. Pohvalo zasluži v prvi vrsti zmožnost in trud režiserja, v drugi vrsti pa precizen nastop posameznih igralcev, ki so napravili na gledalce globok vtis. Pripomnit bi le bilo, da je bila obleka kmetov in lovec pomanjkljiva in sminka slaba. Občinstvo, ki je napolnilo dvorano do zadnjega kotička, je živahno aplavdiralo mladim igralcem in zapustilo gledališče z upom, da bo predsedstvo izobraževalnega društva njih želji v kratkem času zopet ugodilo. Dobro bi bilo, če bi se „Divji lovec“ zopet obnovil.

Grad Novo Celje pri Žalcu. „Slovenski Nar.“ od dne 8. t. m. poroča, da je grad Novo Celje pri Žalcu kupil konvent usmiljenih bratov v Gradcu ter bo tam osnoval veliko bolnišnico. Kakor izvemo iz popolnoma zanesljivega vira, ta vest ne odgovarja resnici. Konvent usmiljenih bratov ni kupil gradu Novo Celje.

Petrovče. Vabimo k XI. občenemu zboru društva „Gospodar“, ki se vrši v nedeljo dne 14. t. m. ob ¼. uri popoldne v prostorih gospoda Karola Teržana v Petrovčah. Vspored: 1. Pozdrav. 2. Govor o gospodarstvu. 3. Društveno poročilo. 4. Volitev novega odbora. 5. Pobiranje letnine in sprejem novih udov. 6. Nasveti in slučajnosti. Po zborovanju šaljiva tombola. Pred in po zborovanju igra domači tamburaški zbor. Pričite! — Odbor.

Marija Nazaret. Veselica z igre „Repoštev“ in narodnim detjem našega izobraževalnega društva je jako dobro vspela. Ljudstva je prihitelo iz domače in sosednih župnij toliko, da je bila društvena dvorana nabit polna. Pevci in pevke so želi občno pohvalo. Ravno tako so igralci svoje vloge dobro izvajali. Nekateri so s svojim nastopom nas naravnost iznenadili. Le tako naprej! Oklenite se in držite se izobraževalnega društva v svojo lastno srečo!

Trbovlje. Kmečko bralno društvo priredi prihodnjo nedeljo dne 14. t. m. v dvorani Društvenega doma svoj redni letni občni zbor z navadnim vsporedom. Začetek ob 3. uri popoldne. Govori tudi tukaj splošne priljubljeni velečastiti gospod župnik od Sv. Lenarta, France Casl. Somšljeniki, pridite v obilnem številu!

Sv. Križ na Murskem polju. Na starega leta dan so tudi naši liberalci priredili veselico. A videle se je, da res nikdo ne mara za njihove prireditve. Glavni vodja in agitator za to veselico je bil neki študent, ki pa je obesil učenje na klin. Bolje bi storil, da bi študiral, kakor da hoče našo pošteno mladino zapeljati k liberalizmu. Do sedaj je bil v naši župniji mir, skoraj vsi smo pristaši krščanske stranke, a sedaj bi se rad vsejal prepir in sovražstvo ter liberalizem. Pa naše ljudstvo je prepošteno, da bi se vsedlo takim ljudem na limanice. Veselica se je bomo obnesla.

Konjice. Pred kratkim so vlomili tatovi v konjiško kaplanijo. Odnegli so 150 K v gotovini, in tuženo zlato uro. Spočetka je letel sum na domačega cerkovnika, a hišna preiskava je bila brez vspeha. Tako poročajo graški listi.

Zihlava pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Žalostna usoda je dotekla rodbino Lančič, po domače Kralovo, meseca decembra. Dne 8. decembra 1911 so pokopali starega očeta Jakoba v 87. letu njihove starosti. Na sv. božični dan pa vnukinja Lojzka, ki je še le komaj (dopolnila) deveto leto. Na novega leta pa smo izročili materi zemlji njenega edinega bratca Ivana v starosti štirih let. Bodi jim zemljica lahka. Žalujemo očetu in materi naše sožalje!

Novacerkev. Trgovka M. Okrožnik je imela v noči pred kraljevim zopet neznane obiskovalce. Toda pozdravila jih je s samokresnimi streli iz prodajalne. Sreča cvete pač le samo enkrat. Pred prilično mesec dni so ji odnesli 50 K in nekaj blaga. Sliče obiskovalce je gotovo stiskal sitni mraz in glad, kajti odnesli so ravno ta večer več moških oblačil, — špeh se si bili že le pripravili — posestniku Blažu Jelenu. Kar strah nas je, če bo šlo tako naprej!

Gornjigrad. Občinske volitve se bližajo, do 13. t. m. je imenik razpoložen. V I. razredu ima doslej gospodujoča liberalna stranka najboljše šanse. Izmed 12 volilcev menda vse razun kapitlja in kmečke hranilnice. III. razred bi se dal lahko pridobiti, 154 volilcev. Za II. razred pa utegne biti najhujša borba, ker je le nekaj čez 20 volilcev. V slogi je moč.

Sv. Ema. V nedeljo dne 14. t. m., po božji službi, se vrši v čitalnici bralnega društva shod Slovenske kmečke zveze. Govorit Fr. Žebot. Pričite polnoštevilno na shod!

Loka pri Zidanem Mostu. Strmite in čudite se: nekaj novega! Silo ob glavnem trgu ne zbarja samo usnja, temveč tudi črne suknje. Z Brega sta nek klupec z nekim železniškim uslužbencem zadnji čas mešetarila pri raznih ljudeh za mehki stolček, na ka-

terega bi rada posadila črno-rudečo-zlato pisano — frajlico. V rokah pa bi držala rudečo zastavo. Kaj ne, krasno! Heil!

Za smeh.

V glavah naših liberalnih voditeljev mora vladati silna praznota. „Megla, megla iz jezera...“ se je dvignila in jih povsem obsenčila. Zato so kratkovidni in žive še samo ob spominih ter ob tem, kar slišijo od nas. Zadnji praznik in zadnjo nedeljo so šli dr. Kukovec in urednik Spindler in Lesničar — dr. Kukovec, žalostna ti majka, število tvojih zvestih se je že grozno skrcilo — ven med svoje redko posejane liberalne raritete in so govorili. Kvintesenca njihove revne politične modrosti je neka resolucija, ki so jo baje sprejeli na žalostnih liberalnih shodih in je sedaj zagledala zimsko luč tega za liberalce megle svetla v „Slov. Narodu.“ Vsa omejenost, vsa liberalna puhlost diha iz te resolucije. Nič krepkega, nič odločnega ni na njej. Dolgočasno in brezizrazito je skrupulanih skupaj par stavkov, ki z glagolom pričenjajo in vsa stvar tudi z glagolom konča. Sicer je ta zadnji glagol za liberalni pogum in korajžjo nad vse značilen. Glasi se: „čakamo.“ Liberalci namreč sedaj že samo čakajo. Čakajo, da bodo dobili od — Nemcev plačilo, ker so se jim vdinjali, čakajo, da bo zagledala v „Štajercu“ beli dan zahvala vesoljnega nemškutarstva za zvesto pomoč, čakajo, da bo slovensko ljudstvo z njimi zopet enkrat pošteno obračunilo, in čakajo na svojo smrt. Toliko o zunanji obliki te liberalne resolucije.

Vsebinska je še bolj medla. V pričetku je oživilen že osiveli spomin, da „so liberalci za načelen in stvaren boj proti krivicami, ki nam jih prizadevajo Nemci v narodnostnem in gospodarskem oziru na Štajerskem.“ Toda to je že samo spomin. V sredi povedo, da so sedaj v službi nemško-nacionalne večine. Konec so pa vzeli od nas, ker „zahtevajo, da štajerski deželni zbor čim preje reši najnujnejše gospodarske zadeve, na katerih rešitev že težko čakamo.“ To mi večno zahtevamo. Razlika je samo ta, da liberalci čakajo, da se bo Nemcem poljubilo izpolniti naše zadeve, naše ljudstvo in naši poslanci se pa bore za naše zahteve. Pa pustimo liberalce, naj dalje čakajo in bodimo jim še nekoliko hvaležni. V teh resnih časih skrbe vsaj nekoliko za kratek — čas.

Koroško.

Celovec. Vabimo na drugo veliko predpustno veselico v nedeljo dne 14. t. m. v veliki dvorani hotela Trabesinger, ki jo priredi slovensko krščansko-socialno delavsko društvo v Celovcu. Svira mestna godba. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 1 K, v predprodaji 80 v.

Vojska.

Doseđanje izgube Lahov v Tripolisu.

Pe nekem uradnem poročilu so izgubili Lahi v Tripolisu do sedaj 5000 mož, ki so bili večinoma lahko ranjeni. Ubitih in nevarno ranjenih je bilo 1800 mož.

Turki in Bolgari.

Turška vlada je pooblastila svojega poslanika v Sofiji, da odkloni pritožbe bolgarske vlade proti turškim oblastem glede Makedonije. Turška vlada bo opozorila vevlasti na delovanje makedonsko-bolgarskih revolucionarnih odborov, ki sedaj rušijo mir v Makedoniji.

O boroženje Albancev.

Vojno ministrstvo je odposlalo v Albanijo lani zaplenjene puške, ki ostanejo shranjene v skladiščih. Lastniki pušk čobe izkaznice, na podlagi katerih se jim izroče puške v slučaju kake vojske z inozemstvom.

Miru še ne bo.

Iz Carigrada se oficijelno poroča, da so v inozemstvu razširjene vesti o mirovnihi pogajanjih ne-utemeljene. Turčija ni pričela nobenih pogajanj in v to tudi ni prosila nobene vevlasti.

V ožigled junaškemu odporu otomanskih bojovnikov je oficijelno mnenje Turčije, da na podlagi italijanskih zahtev ne more biti govor o kakšnem mirovnem pogajanju.

Italijanske banke.

Na ugovor nemškega poslanika je turški ministrski svet dovolil, da se zopet otvorijo italijanske banke na Turškem.

Italijanske in turške repesalijske.

Italijanska vlada je čala zapreti „Neodvisno telegrafično agenturo“, ki ima filijalke v vseh glavnih mestih evropskih, tako tudi na Dunaju. Vzrok temu je ta, da so bila poročila te agenture z bojišča Italiji neugodna. Tri časnikarje, nameščene pri tej agenturi, rodem Švicarje, je italijanska vlada izgnala, ker so razširjevali v Švico, Nemčijo, Avstrijo in Ogrsko poročila, ki so v škodo italijanski državi in v katerih so precej ostro obojajali bojevanje v Tripolitani.

Berolinska „Deutsche Tageszeitung“ poroča iz Rima: Ker je kardinal Vanutelli pred nedavnim zelo ostro govoril proti Turčiji, mu je sultan odvzel visoki turški red, ki ga je kardinal Vanutelli dobil pri nekem svojem diplomatičnem poslanstvu v Carigradu.

